

Tryater

Stichting Fryske Toaniel Stifting Tryater (hierna: Tryater) maakt in en vanuit Friesland theater voor volwassenen, jeugd en jongeren – met de Friese taal als uitgangspunt. Het gezelschap nodigt een breed publiek uit tot reflectie, ontmoeting en gesprek. Tryater wil ‘de voorwaarden scheppen voor een vitale, duurzame ontwikkeling van het culturele klimaat in Friesland en de noordelijke regio’. Er wordt vooral gekozen voor politiek-maatschappelijke thema’s, waarin de Friese cultuur in relatie wordt gebracht met globale ontwikkelingen. Het gezelschap zoekt zijn publiek, behalve in theaters, ook in dorpshuizen, sporthallen en scholen en op bijzondere locaties.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Fryske Toaniel Stifting Tryater een subsidiebedrag toe te kennen van € 1.600.000.

De raad ziet Tryater als een sterke speler in Friesland, waarbij zijn kracht vooral ligt in het levend houden van de Friese (taal)cultuur. Tryater weet tot in de haarvaten van de provincie door te dringen door op talloze locaties in dorpen en steden te spelen, en bereikt daarmee een groot publiek van volwassenen, kinderen en jongeren. De raad waardeert de manier waarop Tryater jonge talenten onder zijn hoede neemt. In dit licht is onder andere de ondersteuning die het gezelschap verleent aan nieuwe jonge Friese collectieven (Tryater Satellyt) veelzeggend. Al met al levert Tryater met zijn aanbod een grote bijdrage aan de ontwikkeling en het behoud van de Friese (taal)cultuur.

De zorgelijke financiële situatie waarin Tryater ten tijde van de vorige adviesronde verkeerde, heeft het achter zich gelaten. De beoogde publieksaantallen zijn gehaald, waardoor Tryater nu een financieel gezonde instelling is.

Beoordeling

Kwaliteit

De raad oordeelt positief over de manier waarop Tryater in de afgelopen periode zijn rol in de stad en regio heeft ingevuld. Hij is van mening dat de kracht van Tryater niet zozeer ligt in de artistieke ontwikkeling van het theater, als wel in de wijze waarop het gezelschap door middel van theater de Friese (taal)cultuur levend weet te houden. Daaraan geeft het gezelschap vorm door voornamelijk nieuwe verhalen te vertellen die aansluiten bij de Friese identiteit en actualiteit.

Tryater geeft in zijn plan blijk van een uitgekristalliseerde visie op de manier waarop het aan deze regionale functie gestalte wil geven. Het gezelschap ziet het beeld van Friesland als gesloten monocultuur als achterhaald en wil de Friese identiteit in een breder cultureel verband plaatsen. Het Fries wordt naar voren gebracht als onderdeel van een meertalige realiteit en het gezelschap kiest vooral voor politiek-maatschappelijke thema’s, waarin het de vertaalslag maakt van globale vraagstukken naar de eigen belevingswereld. In de ogen van de raad is Tryater goed tot in de haarvaten van de Friese cultuur doorgedrongen, met zijn vele speelbeurten buiten het theater, zoals in buurthuizen en andere maatschappelijke locaties. Dat Tryater met een regie van artistiek leider Ira Judkovskaja de opening van Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 zal verzorgen, onderstreept nog eens dat het gezelschap een culturele spilfunctie vervult in de eigen provincie.

€ 1.600.000
geadviseerd
subsidiebedrag

€ 1.607.400
gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.8 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

De raad is positief over de keuze van Tryater om acteursbezettingen samen te stellen uit bekende Tryater-acteurs en jonge Friese spelers uit de eigen interne opleiding, aangevuld met jonge acteurs van nationale theateropleidingen en bekende Nederlandse acteurs. Hiermee levert Tryater een goede bijdrage aan de talentontwikkeling in het Friese taalgebied. Ook de gekozen gastregisseurs hebben in de huidige periode gezorgd voor een nieuwe artistieke impuls.

De raad merkt wel op dat de kwaliteit van de producties van Tryater op het gebied van spel, regie en scenografie weinig innovatief is. In een provincie met een relatief klein cultureel aanbod vindt minder artistieke kruisbestuiving plaats dan in de rest van Nederland. Daarbij lijkt er bij het gezelschap meer oog te zijn voor de inbedding in de Friese cultuur dan voor de artistieke waarde van het gepresenteerde werk.

De raad erkent dat Tryater voor de lastige taak staat zijn artistieke niveau naar een hoger peil te brengen, zonder zijn brede (niet altijd met theater vertrouwde) publiek van zich te vervreemden. Toch vindt hij dat het gezelschap de komende periode de mogelijkheden moet onderzoeken om de producties in artistiek opzicht te verbeteren.

Wat dit betreft ziet de raad een positieve impuls in het talentontwikkelingstraject dat Tryater jonge regisseurs aanbiedt. Tryater Satellyt, waarmee het gezelschap jonge Friese collectieven en makers gebruik laat maken van zijn faciliteiten en voorziet van zakelijk en artistiek advies, vindt de raad een sterk initiatief. Het bestaan van deze collectieven toont de positieve invloed aan die Tryater heeft uitgeoefend op het theaterklimaat in Friesland.

De jeugdvoorstellingen die Tryater maakt onder de noemer Tryater Jong, hadden in de huidige periode vooral een fysiek karakter. Het verbaast de raad dat de Friese taal hierbij niet meer op de voorgrond stond. Uit de plannen voor de komende jaren kan de raad niet opmaken in hoeverre in de meeste 4+- en 8+-voorstellingen gebruik wordt gemaakt van tekst, hoewel een van de 4+-voorstellingen over meertaligheid zal gaan. De raad hoopt dat het gezelschap ook de jongste Friezen zal meenemen in zijn enthousiasme voor de Friese taal.

Educatie en participatie

Met betrekking tot het aanbod voor de jeugd blijft de doelstelling van het gezelschap om ieder Fries kind in het primair onderwijs ten minste één keer een voorstelling van Tryater Jong te laten zien. De raad waardeert dit streven.

Met zijn educatieve aanbod laat Tryater zien hoe educatie kan functioneren als integraal onderdeel van de theaterpraktijk. Het educatiepakket bedient zowel kinderen, jongeren als volwassenen. In de programma's voor de jeugd ligt de nadruk op taalvaardigheid (primair onderwijs) en de ontwikkeling van persoonlijk sociaal bewustzijn (voortgezet onderwijs). Voor volwassenen zijn er bij voorstellingen participatieprogramma's rond hun persoonlijke sociale context. Participatie is ook een terugkerend element in Tryaters voorstellingen, vooral bij de community-gebaseerde projecten.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

Hoewel de raad met betrekking tot de huidige periode heeft geoordeeld dat de voorziene stijging van bezoekersaantallen erg rooskleurig was, zijn de beoogde aantallen ruimschoots gehaald. Prijzenswaardig is het fijnmazige speelveld dat het gezelschap al lange tijd in stand houdt en de manier waarop het zijn achterban weet te mobiliseren in buurthuizen en andere gemeenschapsgebouwen, evenals in theaterzalen.

Met enkele producties speelt Tryater in op het gegeven dat de bevolkingssamenstelling ook in Friesland, zij het in minder sterke mate dan elders in het land, verandert. De raad vindt dat positief.

Tryater legt voor de komende periode een redelijk marketingplan neer om zijn voorstellingen

en activiteiten onder de aandacht te brengen. De raad vindt dat het gezelschap goed uitwerkt hoe diverse publieksgroepen worden bereikt en hoe het zijn prijsstrategie daarop afstemt.

Het valt de raad verder op dat Tryater de komende periode meer (school)voorstellingen gaat spelen, maar daarbij een sterke afname van bijna 14.000 toeschouwers verwacht. Het gezelschap schrijft dat het de nadruk meer wil leggen op het vergroten van de maatschappelijke impact en de inhoudelijke ontwikkeling van producties dan op publieksaantallen. Er worden daarom minder grootschalige locatieproducties gemaakt. De raad ondersteunt deze keuze. In 2018 worden er, met het oog op de grote openingsproductie van Leeuwarden-Fryslân 2018, wel meer bezoekers verwacht.

Ondernemerschap

Naar aanleiding van de vorige aanvraag heeft de raad geconstateerd dat de financiële situatie zorgelijk was en extra aandacht nodig had. In de periode 2013 – 2016 heeft Tryater op dit vlak een positieve kentering laten zien. Het gezelschap heeft zijn financiële positie op peil gebracht en heeft ruim aan de eigen inkomstennorm voldaan, vooral door de verkoop van voorstellingen. Het gezelschap heeft de afgelopen periode een ander bestuursmodel ontwikkeld, met de Governance Code Cultuur als uitgangspunt. Als werkgever heeft Tryater in de periode 2013 – 2016 het aantal vaste medewerkers teruggebracht, om meer te gaan werken met zzp'ers. Allen worden betaald volgens de cao Theater. Er zijn meer werknemers aangetrokken om de overheadstaken beter uit te voeren. Dit alles getuigt van een actief ondernemerschap.

Een zwak punt is dat het verdienmodel in vrij grote mate leunt op subsidies van OCW. Van de provincie Friesland en de gemeente Leeuwarden verwacht Tryater kleine structurele subsidies. Ook het aantrekken van bedrijven en sponsors blijft in de Friese regio lastig, wat voor Tryater reden is om zich de komende periode meer toe te leggen op het maken van vrienden en bedrijfsvriendschappen. Ook hiermee zijn echter relatief kleine bijdragen gemoeid.

Voor het overige voorziet de raad weinig risico's voor de komende periode. Bij tegenvallende inkomsten kan Tryater geplande programmaonderdelen relatief eenvoudig laten vallen, waardoor de continuïteit van de organisatie niet in gevaar komt.